

Derde zondag van de advent – Dominicuskerk Utrecht - Overweging Leny Beemer

1. Inleiding

Ik weet niet hoe het u vergaat na het horen van dat prachtige visioen van Jesaja. Mijn eerste reactie was 'Oh, wat mooi', maar meteen kwamen er toch ook wat cynische gedachten op.

Blijde boodschap aan de armen? Ja ja, in de huidige economische crisis groeit alleen maar het aantal mensen, dat onder de armoedegrens moet leven.

Vrijlating gevangenen? Nou ja, de roep om zwaardere straffen neemt alleen maar toe en we zetten zelfs mensen, ook kinderen, achter slot en grendel, die niets anders hebben gedaan dan hier een beter leven zoeken.

Zelfs in de Kerk is er weinig troost en bemoediging te vinden bij de voortgaande leegloop, versterkt door alle negatieve berichten van de laatste tijd over schandalen en misbruik.

Hoe zouden we dan jubelen en verheugd zijn als we dat niet meer geloofwaardig kunnen uitdragen? Geloven we er zelf nog wel in?

2. Een andere boodschap

Misschien is het goed ons te realiseren, dat zowel de profeet Jesaja als de evangelist Johannes, aan wie de lezingen van vandaag zijn toegeschreven, bepaald niet in een betere wereld leefden als wij nu. Ook toen waren het de machthebbers die in weelde leefden en waren gewone, eenvoudige mensen niet in tel. Wie wat vaker in de bijbel leest stuit op soms gruwelijke passages. Ook van alle tijden is, dat religieuze leiders zich vaak scharen aan de kant van de autoriteiten en net zo hard meewerken als wereldlijke machten aan het klein en onmondig houden van mensen zonder stem. Zonder stem.... 'Ik ben een stem die roept in de woestijn' hoorden we Johannes de Doper over zichzelf zeggen. Daarmee verklaart Johannes zichzelf tegenover zijn tegenstanders. Op zijn minst merkwaardig en op het eerste gehoor niet erg krachtig. De woestijn is immers een vrijwel lege, dorre ruimte, letterlijk of figuurlijk, waar de kleine, gewone mensen, die er niet bij horen, moeten leven, moeten zien te overleven tegen alle verdrukking en dorheid in.

Maar als we bedenken, dat die roepende stem in de woestijn regelrecht verwijst naar een tekst uit de profeet Jesaja, dan komt zo'n uitspraak in een heel ander licht te staan. God zelf roept Jesaja op, zo lezen we in hoofdstuk 40, het volk Israël toe te roepen, dat het genoeg is geweest met alle ellende, dat ze moeten luisteren naar zijn roepende stem en voor de Heer een weg moeten banen in de woestijn, in dat dorre land, een rechte weg voor hun God. Iemand zie me, dat misschien het woord woestijn hier wel staat voor woestenij, de ruimte waar chaos is en onrecht. Dat maakt het nog aansprekender. God nodigt ons uit onze stem te verheffen waar onrecht is, waar mensen verdrukt en gekleineerd worden.

Deze maand vieren we, dat het 500 jaar geleden is, dat de Dominicaan Antonio de Montesinos, mede namens zijn medebroeders, in een adventspreek zijn stem verhief tegen de onderdrukking van de Indianen door de Spaanse overheersers in Zuid Amerika. Hij was met vier medebroeders als missionaris uitgezonden naar wat ze toen Hispanjola noemden en wat nu de Dominicaanse Republiek is. Meer en meer groeide onder hen het besef, mede gevoed door theologische inzichten, dat het volstrekt verkeerd was de indianen slechts als vee en niet als gelijkwaardige mensen te beschouwen. 'Ik ben de stem van de roepende in de woestijn', zo liet hij horen, 'deze stem zegt, dat jullie in doodzonde verkeren vanwege de wreedheid en het geweld dat jullie gebruiken tegen deze onschuldige mensen. Zijn het soms geen

mensen? Zijn jullie niet verplicht om hen lief te hebben als jullie zelf?...

De preek sloeg in als een bom, mede ook, doordat de preek werd gedragen door zijn hele gemeenschap. Uiteindelijk leidden die woorden tot wetten, die de rechten van de indianen beschermden.

Dit jaar is een film uitgekomen, waarin in een stad van Mexico filmopnames worden gemaakt over deze geschiedenis van de wreed onderdrukte indianen en het optreden van Montesinos, met mensen van de plaatselijke bevolking als acteurs. Maar het toeval wil, dat juist op dat moment – het is echt in Mexico elf jaar geleden gebeurd – dat juist op dat moment spanningen zijn tussen de lokale bevolking en de autoriteiten over de watervoorziening. De film heet 'Tambien la Lluvia', wat zoiets betekent als 'Zelfs de regen'. De hoofdrolspeler in de filmset is een van de voormannen van de opstand tegen de komst van een grote watercentrale, waardoor de armen niet meer vrijelijk kunnen beschikken over het van boven neerstromende water, maar heel veel moeten gaan betalen voor hun water: 'Zelfs de regen' wordt commercieel toegeëigend. Ik kreeg de film eind augustus in Parijs te zien op een bestuursbijeenkomst van de Europese Lekendominicanen, en was diep onder de indruk. Het verhaal van Montesinos werd een verhaal van nu! Deze film laat zien, dat het er toe doet, dat we onze stem verheffen om op te komen voor gerechtigheid in onze samenleving, in onze wereld. Niet met geweld of met overmacht, maar in solidariteit, in eenvoud daar je stem laten horen waar jij present kunt zijn. God kiest niet voor geweldenaars, maar voor de kracht van eenvoud.

3. Een andere manier van kijken

Gods goedheid is er al, zegt Johannes in zijn evangelie, 'midden onder u'. Maar kunnen wij die herkennen? Misschien moeten we wel allereerst leren anders naar elkaar te kijken. In elk mens is Gods goedheid te ontdekken, elk mens draagt dat geheim in zich, hoe verborgen vaak ook. Dat was ook de boodschap van Montesinos en zijn broeders.

De media benoemen meestal vooral wat niet goed is in onze wereld. Aan ons, om juist open te staan voor Gods goedheid, waar die maar te vinden is en daarvan in vreugde te getuigen. Heerlijk toch, die spelende kinderen op de afbeelding hier vooraan!?

Zo'n open en ontvankelijke houding is niet soft of zwak, het vraagt juist om geestkracht. Als we de lofzang van Maria horen, dan is er sprake van vreugde en verrukking, juist omdat God heeft omgezien naar een eenvoudige vrouw, nauwelijks in tel binnen de maatschappelijke verhoudingen van die tijd. Maar juist zij ziet tekenen van een zich baanbrekende toekomst.

Zij getuigt van de kracht van mensen, die vol menselijk mededogen en liefde anderen nabij zijn. En dan wordt de wereld omgekeerd, een wereld, waarin eenvoudigen en kleinen tot aanzien komen, waarin behoeftigen overvloed krijgen.

4. Hoopvol blijven uitzien naar wat doorbreken zal

Daar ligt de kiem en het begin van Gods Rijk, midden onder ons.

Daar getuigen Jesaja en Johannes de Doper van, daar zingt Maria van, daar mogen ook wij verheugd om zijn.

Het ligt binnen onze horizon van alledag.

Zo kunnen we hoopvol blijven uitzien naar wat doorbreken zal.

Kind ons geboren, jouw licht zal met ons gaan.

11 december 2011

Lezingen: *Jesaja 61, 1-2a.10-11*
Johannes 1, 6-9; 16-28

Tussenzang: *Lofzang van Maria*